

KIÁLTO SZÓ

TARTALOM

Dr. Imre Lajos: Pünkössti ünnepi konceptus. — Tavasz Sándor: A pünkössti egyház igazsága. — László Dezső: Az egyház munkája. — B. S.: Egyházunk veteményes kertjei. — Imre Lajos: A Bcitt és Külföldi Bibliatársaság jelentése. — Levél Dr. Makkai Sándor ref. püspök úchoz. — EGYHÁZI KRÓNIKA. A felekezeti iskolák sorsa a román középiskolai tanárok kongresszusán. — H. J.: Rádió-hangok. — IRODALOM ÉS MŰVÉSZET. — HIREINK.

SZERKESZTI: DR. TAVASZSÁNDOR

1936

Megjelent!

Megjelent!

Aranylánc.

Elmélkedések konfirmándusok számára.

35 elmélkedés a konfirmációi előkészítés öt hetének minden napjára, magában foglalva a ref. ker. hit és élet legfőbb kérdéseit. — Irta: DR. IMRE LAJOS.

Ára 15 Lei.

UTAM

**a csernátóni mesteri parókiától
a zágoni papi parókiáig.**

Irta: BODOR JÁNOS, ref. lelkész.

Ára 150 Lei.

Előkészületek!

Előkészületek!

Az Ifjú Erdély kiadásában:

Hit és engedelmesség

Ravasz László ref. püspök legújabb egyházi és világi beszédei.
Terjedelme: 20 iv.

A zarándok útja

Irta: BUNYAN JÁNOS. Fordította: SZABADI BÉLA.
Olcsó népies kiadás.

A mi dalaink

120 eredeti népdalt tartalmazó könyv.

A játékaink

100 tarsas-játék leírását tartalmazó könyv.

Zengjen hálaének

A VII-ik bővített kiadás tartalmazni fogja a régi énekeken kívül a pályadíjat nyert IKE indulót, valamint 25 újabb éneket.

KIÁLTÓ SZÓ

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL: CLUJ, CALEA VICTORIEI 38. SZÁM.

Kéziratok, előfizetési díjak ide küldendők. — Előfizetési díja félévre 50 Lei, egész évre 100 Lei.

X. ÉVFOLYAM

1936. JUNIUS.

6. SZÁM

Pünkösti ünnepi konceptus.

— Legátusaink ajánló levele. —

„Aki az Isten Lelke vezérel, azok Istennek fiai. Mert nem kaptátok szolgaság lelkét ismét a félelemre, hanem a fiúságnak Lelkét kaptátok, aki által kiáltjuk: Abbá, Atyám! Ez a Lélek bizonyosságot tesz a mi lelkünkkel együtt, hogy Isten gyermekei vagyunk. Ha pedig gyermekek, örökösök is, örökösei Istennek, örököstársai pedig Krisztusnak, ha ugyan vele együtt szenvedünk, hogy vele együtt is dicsőüljünk meg.“ Római levél 8. r. 14—17. v.

KEDVES ATYÁMFIAI!

Kétezer esztendeje, hogy Istennek diadalmas Szentlelke leszállott a tanítványokra, abban a „felházban“, ahol össze voltak gyűlve a zsidóktól való félelem miatt, s hogy Istennek áldott Szentlelke hódító, teremtő munkáját végzi ezen a világon az Ő Anyaszentegyházán keresztül. Ez alatt az idő alatt Isten Lelkének hatalmas ereje által *győzelmesen haladt Isten Egyháza*, sokszor veszélyeken, sokszor kísértéseken, megsemmisítéssel fenyegető küzdelmeken keresztül a mai napig, bizonyosságul annak, hogy *Isten az, aki a maga Lelke által őrzi, vezeti, kormányozza, bátorítja és vigasztalja* azokat, akiket magáéinak ismer és Egyházát, amelyet magának alkotott.

Sokszor elfelejtkezünk arról, hogy Isten Szentlelke vezet és irányítja a maga egyházát. Néha a bátorságunkat veszítjük el, mikor ellenkezés és háborúság támad az Ige miatt, sokszor úgy látszott már, mintha a végső pusztulás szakadt volna Isten ügyére a hitetlenség és gyűlölség fergetegében. Máskor az emberi gőg és hatalomvágy akar Isten Szentlelke helyére lépni, s emberi eszközök, elméletek, célok kítűzésével akarja átvenni Isten egyházának vezetését. Hányszor tévesztette össze az egyház azt az „egy akaratot“, amely a tanítványokat uralta, azt a békességet, amit Isten Lelke hoz az övéinek, azzal az úgynevezett egységgel, amelyet emberi érdekek, hatalomvágy, egyéni önzés teremt néha az emberek között, s azzal a világi békességgel, amelyet a megalkuvás, a gazdagságban, hatalomban, emberi tekintélyekben való hiú bizakodás látszik adni ennek a világnak. A pünkösti üzenettől minden ilyen dolog távol van. S hogy ma összegyűlünk Isten házában azért, hogy hálát adjunk a Szentlélek csodálatos áldásaiért, ezt azért tesszük, mert *megismertük, hogy a Szentlélek vezetésére akarjuk bízni magunkat és egyházunkat*, hogy lemondjunk minden emberi célról és akaratról és Isten Lelkét hívjuk segítségül.

Isten Lelke *a fiúság Lelke* és ez azt jelenti, hogy a Szentlélek arról tesz nekünk és bennünk bizonyosságot, hogy mi Isten fiai vagyunk. Milyen nagy erő, de milyen nagy felelősség ezt tudni. Milyen nagy erő tudni, érezni és meggyőződve lenni arról, hogy Isten gyermekeinek ismer minket, védelmezett, szent Fia árán megvelt, megváltott gyermekeinek. Milyen nagy vigasztalás, hogy akármilyen gyöngék, kicsinyek vagyunk más szemében, Isten előtt drágák és szeretettek vagyunk. Nem emberi nagyság, nem hatalom, nem külső erő, hanem Isten kegyelme az, ami egyházunkat is tartja, védelmezi s amire biztosan számíthatunk.

Isten Lelke *a szabadság Lelke*, aki ezt vette, nem lehet a bűn rabságában, nem szeretheti a bűnt és nem élhet benne. Isten gyermekei, akik az Ő Lelkének ajándékait kaptátok, nem arra indít-e ez a Lélek, hogy szakítsatok a bűnnel, hogy ezen az ünnepen újuljatok meg lélekben, hogy mint az Ő gyermekei, teremjétek a Lélek gyümölcseit, szeretetet, örömet, béketűrés, szívességet, hűséget, jóságot, szelidséget, mértékletességet! Lehet-e igazán ünnepelni ma a Szentlélek kitöltése ünnepét, ha lelkünkben és gyülekezetünkben nem szakítunk a bűnnel és nem térünk meg ahhoz, aki a Lélek

zálogát adta minekünk? Ime a Szentlélek Isten szabadságot hirdet és kínál nekünk, az egyetlen szabadságot, ami el nem vehető, a legnagyobb és legdicsőségesebb szabadságot: a Krisztusban való megszabadulást.

És Istennek Lelke a *bizonyágtétel Lelke*. Évezredekén át tett ez a Lélek bizonyágot azokban, akik Isten egyházában éltek, Isten akarata felől. Ma Isten azt akarja, hogy bennünk is felbredjen ez a bizonyágtétel. Hogy körülöttünk is zengjen a világ és bennünk is zengjen a lélek Isten dicsőítésének és a hálaadásnak énekétől. Nekünk ma nagyon kevés feladatunk maradt ebben a világban, amely körülöttünk van. Nagyon kevés tétünk maradt és keveset tehetünk. De egy feladat, egy tér szabadon maradt számunkra: bizonyágot tehetünk Istenről az emberek előtt, afelől, hogy Isten összegyűjti, védelmezi, vigasztalja és a maga gyermekeinek ismeri azokat, akik hisznek benne. Erre hív és ebben munkálkodik a Szentlélek Isten közöttünk.

Akiket Isten Lelke vezet, azok Isten fiait. Nem, akik emberi célokat tűznek ki és a maguk erejében bíznak. Nem, akik a saját elgondolásaik és terveik szerint akarják alakítani az önmaguk és mások életét. Hanem azok, akik átadják magukat Isten Szentlelke vezetésének, akik csak azt kérdezik: mit akar Isten velem, mit parancsol nekem? *A mi életünk akkor van a Szentlélek vezetése alatt, mikor Isten Igéjének a vezetése alatt van.* Ez az, amire hív ma Isten minket az egyházban is, a saját életünkben is. *Átadni magunkat annak, hogy Isten Igéje uralkodjék felettünk a Szentlélek által,* átadni egyházunkat ennek a Léleknek és rábízni, hogy Ő vezessen minket, bizni abban és egyedül abban, amit Isten akar velünk Igéjében és megtérni hozzá nemcsak szájjal, de teljes alázattal és egész szívvel, ezt akarja a Szentlélek Isten ma közöttünk.

A mindenható Úr Isten áldjon és szenteljen meg benneteket, őrizze meg életeket, javaitokat, tartsa meg közöttetek a békességet és tegyen benneteket hűségesebb tanúbizonyosságává a mi Urunknak.

1936 Pünköst havában

Testvéri szeretettel köszönt

a Theologiai Fakultás tanári Kara
s ennek nevében:

DR. IMRE LAJOS

igazgató.

A pünkösti egyház igazsága.

A pünköst ismét erőteljesen figyelmeztet, hogy az egyház nem történeti-társadalmi alakulat, hanem a Szentlélek által teremtett közösség. Az egyház nem azoknak a közössége, akik önként Krisztushoz csatlakoznak, hanem azoknak a közössége, akiket a Krisztus magához von és a saját tagjaivá tesz. Az egyházba nem lehet mint valami együletbe belépni, hanem Isten üdvözlő akarata szerint benne kell lenni még mielőtt valaki öntudatra ébredt volna. Az egyház nem teremtési rend, mint a házasság vagy az állam, hanem megváltási rend vagy ha az előbbieket természeti rendnek nevezzük, úgy az egyházat kegyelmi rendnek kell neveznünk, mert Isten az egyházban nem a külső létfenntartásunkat, hanem a belső egzisztenciánkat munkálja, hogy kimentsen ebből a világból az örökkévalóság számára.

Az egyház tehát eredeténél fogva a Szentlélek vezérlete alatt áll. Az egyház csak akkor egyház, ha önfenntartásának és minden munkájának az alanya a Szentlélek-Isten. Ezt tanítanunk kell az egyházban befelé, az egyházra nézve. Természetes, hogy az egyháznak megvan a külső társadalmi formája, ez azonban nem zárja ki az előbbi elvet, vagy ha az egyház már annyira eltorzult, hogy valamely jelenlegi alakjában kizárja azt, úgy többé nem

egyház, hanem közönséges emberi érdekek találkozó helye.

Fájdalommal kell megállapítanunk, hogy a mi egyházunk naponként igazolja, hogy a Szentlélek-Isten helyett emberi vélemények, tervek és programok szerint igazodik. Megnőtt az emberi okosságba, a számításba, az ügyességbe és a kitanult tapasztalokba vetett bizalom és megapadt az Isten ítélkező és kegyelmező, fegyelmező és megszentelő hatalmába vetett hit. Oda jutottunk, hogy van egy prédikációs nyelvünk és van egy taktikus-politikus nyelvünk és van ennek a kettősségnek megfelelő kettős magatartásunk. Ebben van az egyház hazugsága.

Jövendőnk nem azon fordul meg, hogy a kitanult ellenséges indulattal szembe mekkora ügyességgel tudunk védekezni, hanem egyedül azon, hogy mekkora elszántsággal és hívő kockázattal tudjuk magunkat a Szentlélek-Isten kormányzása alá helyezni. De ettől függ az egyház pünkösti igazsága is.

Az egyház pünkösti igazságát érvényesítenünk kell az állam-hatalommal szemben is. Valljuk, hogy az államhatalom Isten által teremtett rend amely előtt az egyháznak engedelmességet kell. Ha megtagadja ezt az engedelmességet, úgy Isten parancsa ellen vét, mert minden hatalmasság Istentől van, tehát az ál-

lam is, bármilyen a minősége, mégis Isten akaratában gyökerezik Amiképpen azonban az egyház nem uralkodhatik az állam felett, tehát nem avatkozhatik bele az állam saját lényegéhez tartozó tevékenységek gyakorlásába, éppen úgy az állam sem uralkodhatik az egyház felett, abban az értelemben, hogy nem korlátozhatja és nem irányíthatja abban, ami az egyház lényege, tehát az evangélium szolgálatában. Bűns tehát minden olyan kormányzat, amely különböző ürügyek alatt akadályt vet az egyház elé, mialatt az különböző eszközök és módszerek segítségével az evangéliumi lelkület akarja ápolni és nevelni hivei lelkében. Ezt különösképpen elmondhatjuk ma, amikor egy lelkileg megbomlott, lezüllött emberiséggel állunk szemben. Ma nem lehet az egyház elég leleményes, hogy a Krisztus parancsa szerint, a ma kínálkozó eszközök és alkalmak sokféleségének megfelelően hirdesse az Igét. Ha az egyházat ma arra kényszerítjük, hogy csak a templomok falai között dolgozzék, úgy megromlik az egyház is és még jobban lezültenek és szétszóródnak a hívek és olyanokká válnak,

mint az ordító farkas-csordák között szétszóró juhok. A bűn és a gonoszság úton-útfélen, lapokon, könyveken, az élő szó sokféle nemein keresztül ordít és megszámlálhatatlan kísértésekkel ostromolja a gazdasági és társadalmi nyomorúságok között öntudatlanul lézengő embert.

Ma az államhatalomnak oda kell állania az egyház mellé és védenie, támogatnia kell, hogy végezni tudja azt a szolgálatot, amely végeredményében az államhatalomnak is javára és előmenetelére szolgál, t. i. a lelki nevelést, hogy az emberek ne csak érdek-közösségeket, ne csak politikai és gazdasági közösségeket alkossanak, hanem jussanak el szeretet-közösségre, hit-közösségre és ima-közösségre. Ezekből a belső evangéliumi közösségekből születnek meg azok a lelki ajándékok, amelyek nemessé és áldottá teszik nemcsak az egyházi, hanem az állami közösséget is. Ime, ez a pünköshti egyház igazsága az államhatalommal szemben! Ma minden államnak és egyháznak egyetlen karban kellene könyörögnie: Jövel Szentlélek Úristen!
Tavaszy Sándor.

Az egyház munkája.

Manapság lépten-nyomon halljuk, hogy minden új feladatot az egyháznak kell vállalnia. Másfelől az egyházban egy egész sereg olyan munka indult az utóbbi időben, amelyek eddig egyáltalán nem voltak nálunk ismeretesek. Ezeket nem tudjuk belehelyezni az egyház szélesebb munkarendszerébe, ellentéteket látunk ezek és a régebbi egyházi munkák között. Ezen felül nagyon sokan, akik szükségesnek tartják azokat a munkákat, amelyeket ma végez az egyház, nem látják ezek között a fontossági sorrendet. Ezek az okok kényszerítenek arra, hogy rendszeres formában számoljak be az egyház egész munkarendjéről és a különböző munkák fontossági sorrendjét bemutassam.

I.

Induljunk ki abból a tételből, hogy az egyház Krisztus teste. Krisztusnak a fejnek és a tagoknak egymással való életközössége. A tagokat a fejhez a hit, egymáshoz a szeretet köti. Ennek a két irányban megnyilvánuló életközösségnek a létalapja abban a tényben keresendő, hogy Isten az egész emberi nemzetségből keresi a maga eleve elválasztott gyermekeit és azokat összegyűjti és megoltalmazza az egyházban. Egyház azért van, mert Isten a magáéivá akarja tenni azokat, akiket magáéinak ismer. A Krisztussal és a Krisztusban egymással való örökös életközösség, azaz az egyházi élet teljessége csak azok között lehetséges, akik már elköltöztek ebből az életből. Azok is tagjai a Krisztus testének, akik itt élnek a történelmi

világban, de ezeknek éppen azért, mert benne élnek a megromlott történelmi világban, nem lehet teljes a Krisztussal és egymással való közösségük, az egyházban való életük. Isten éppen azért alapította meg a földi egyházat, mert ilyen az ember belső és külső helyzete. Isten éppen azt a feladatot bízta az egyházra, hogy a világban élő emberek között munkálkodva, azokat szüntelenül az Istenre figyelmeztesse. Az egyházi munka lényege nem lehet más, mint az Istenre való szüntelen figyelmeztetés és az emberek segítése, hogy eszerint a figyelmeztetés szerint éljenek. Aki a figyelmeztetésre visszhangot ad, abban félebred a hit, aki a figyelmeztetés szerint él, abban ott munkál a szeretet.

II.

Az egyház alapvető tevékenysége tehát nem lehet más, mint *Isten figyelmeztetésének hirdetése*, Isten akaratának kinyilvánítása az emberek között. Isten pedig a Szentírásban adta azt az Igét, amiben az ő akaratát megismerhetjük. Az egyház első feladata tehát az *igehirdetés*. Isten azt a parancsot adja az egyháznak, hogy hirdesse az Igét és ezzel együtt igéri, hogy akik ezt az igét engedelmesen elfogadják, azokban félebreszti az igaz hitet és ezzel őket hozzákapcsolja Krisztushoz. Ahol igét hirdetnek, ott már megjelent Isten egyháza a földön, mert megkezdődött a hívek kihívása Isten mellé. Az egyszer meghallott Ige azonban közösséget terem. Újból és újból hallani akarják és érette

hálát akarnak adni azok, akik egyszer már hallották. Az egyszer meghallott *missziói igehirdetés* nyomán így jön létre az istentiszteleti közösség. Abban a történelmi helyzetben, ahol mi vagyunk, nagyon sok olyan egyháztagnak van, aki nem él rendszeresen a *templomi igehirdetés* ajándékaival, aki elszokott a templomtól. Ez is tagja az egyháznak, mert a keresztség jegyében látható jelt, zálogot és pecsétet kapott Istentől arra nézve, hogy őt Isten az egyház tagjának ismeri el. Az egyház, aki ezt a jelt az illetőre ráütötte, nem lehet közömbös azokkal a tagokkal szemben, akik ezt a jelt nem veszik komolyan. Ezért kell az egyháznak a templomi igehirdetés és a világ között is hirdetni az Igét, hogy ezáltal azokat is megnyerje az istentiszteleti közösségnek, akik attól elszoktak, vagy eltávolodtak. Ezt az igehirdetést nevezzük *belmissziói* munkának. Az egyháznak évről-évre születnek újabb és újabb tagjai, ezeket rendszeres neveléssel kell rászoktatni az Istennek való engedelmisségre, hogy amikor az egyháznak felnőtt tagjai lesznek, akkor már ismerjék mindazt, amit Isten tőlük kíván. Ez a munka is igehirdetés. Ma *vallásos nevelésnek* nevezzük. Ezenfelül az egyház, noha a világból hívja ki a maga tagjait, nem lehet közömbös a világ eseményeivel szemben sem. Az egyházra bízta Isten azt a feladatot, amit régebben a *proféták* töltöttek be. Neki kell a világot és a népközösségeket az élet döntő fordulójában az Igében adott egyetemes élettörvényre figyelmeztetnie.

Templomi igehirdetés, belmissziói munka, vallásos nevelés, lelkigondozás, misszió a pogányok között és profétai kritika: ugyanannak az igehirdetői munkának hat különböző alkalma. Mindebben Isten akarja minden lehetséges úton gyermekeiben a hitet felébreszteni és ébrentartani, akarja a kapcsolatot az egyház feje: Krisztus és a tagok között megerősíteni.

Az igehirdetői munka erősítésére adta Isten a szentségeket, a keresztséget és az úrvacsorát. Ebben a két nagy ajándékban nincsen más tartalom, mint a szóbeli prédikációban és igehirdetésben. Csak a forma változik. Az igehirdetésben az Isten szava hallható. A szakramentum ezt a hallható szót jelképesen ki is ábrázolja, hogy Isten akaratát annál jobban megérthessük. Az igehirdetés szóbeli formája megmutatja, hogy Isten elmossa a bűnöket, a keresztesítésben a víz kiábrázolja, hogy úgy mossa el a Krisztus vére a mi bűneinket, ahogy a keresztesítésnél használt víz külsőleg lemossa a szennyet a mosakodásnál. De még ennél is többet jelent a szakramentum. Meg is pecsételi bennük Isten ígérését. Olyan biztos, hogy az igehirdetésben hallottak éppen miréánk vonatkoznak, amilyen biztos, hogy mi a szakramentumokkal élünk.

Az igehirdetésnek ezt a szóbeli és jelképes munkáját Isten nem bízta semmiféle más kö-

zösségre, csak az egyházra. Ha az egyház ezt a munkát nem végzi, akkor feladta igazi lényegét.

III.

Az igehirdetés az ember tekintetét a világról Isten felé fordítja. Az embert a világból Istenhez hívja. De van az igehirdetésnek egy másik tekintete is. A kihívottakat visszaküldi a világba, hogy ott betöltsék azt a hivatást, amit Isten rájuk bízott. Isten *szolgálatot* bíz azokra, akiket magáéinak ismer. Épen az fogja megbizonyítani, hogy valaki komolyan meghallotta-e Isten hívását, hogy felismeri a világban való szolgálatra küldetést is benne. Ebből a küldetésből származik az egyház szeretetmunkája a földön. Az elhívottakat Isten a betegek, nyomorékok, szegények, elagottak, árvák, sebesültek, foglyok, neveletlenek közé küldi, hogy ott tetteikkel, fizikai valóságok közlésével bizonyítsák meg, hogy ők nemcsak egyszerűen emberek, hanem hívő emberek. Az egyház szeretetmunkáinak alapja tehát az igehirdetés. Olyan mértékben erősödnek az egyház szeretetmunkái, amilyen mértékben engedelmeskedik az egyház az igehirdetésnek.

Az egyház szolgálatában két tekintetet kell megkülönböztetnünk. Mindenek előtt az egyháznak a szükségben levő *egyest* kell segítségével körül vennie. Ebből a gyökérből születnek az egyest ápoló kórházak, árvaházak, aggménházak, szeretetházak stb. Azonban ennek a munkának *közösségi* tekintete is van. Megtörténhetik, hogy nemcsak az egyházra bízott egyesek, hanem az egyesekből álló népközösség mint olyan szenved közösségi nyomorúságban. Gondolok itt arra, hogy el van zárva megfelelő anyagi léforrásoktól, nincs meg a megfelelő szervezete kulturális szükségének kielégítésére. Ezt főleg a külmissziói és kisebbségi egyházi életben lehet látni. Ilyen esetekben az egyházaknak ki kell lépnie a közösségi szolgálat terére és mindaddig, amíg maga a népközösség nem tud más kereteket létrehozni, neki magának kell megfelelő gazdasági, kulturális, nevelői, társadalmi keretek megalkotásán és megtöltésén fáradoznia. És ha később a népközösség maga ezeket a közösségi kereteket létrehozta, az egyháznak ezután sem szabad ezek irányításától visszavonulnia, de ezt úgy kell tennie, hogy egyes tagjain keresztül adja az irányítást. Ez a *Soli Deo Gloria* gondolat, Isten dicsőségének szolgálata az élet minden vonatkozásában. Ez a külső munka is áldozat és csak annyiban igazi egyházi munka, amennyiben az Ige meghallgatásából származó áldozatképpen akar az egyházat körül vevő népközösség nagy szükségein segíteni.

IV.

Az egyház az igehirdetés és szakramentumok által a világban élő bűnös embereket biztosítja afelől, hogy bűneik meg vannak bocsátva,

táplálja bennük a reménységet, hogy bűneik ellenére is üdvözüljenek és az örökéletben részesüljenek Isten. A szolgálatait által az egyház belemegy a világba és ott a szükségképpen levő egyeseken és népközösségeken segít és pedig fizikai erő adajuttatása által. Ebben a két munkában a határ Isten és a világ között könnyen elmosódik. Pedig az egyháznak a világgal szemben Istenre kell rámutatnia. Hogy ez az Istenre való döntő figyelmeztetés az igehirdetés és szeretetszolgálat mellett annál erősebb legyen, az egyháznak még egy harmadik munkát is el kell végeznie. Éles határt kell vonnia önmaga és a világ között. Meg kell mutatnia, hogy a megromlott világban is az Isten gyermekeihez méltó rendben és fegyelemben él. Az egyházban bűnös emberek vannak, akiknek a bűneit igaz, hogy Isten elfedezte, de azért ezekben szüntelen megnyilvánul a bűnös természet. Az *egyházfegyelmezés* feladata bizonyosságot tenni minden világias, bűnös lelkület megnyilvánulása ellen és küzdeni azért, hogy a hivek még fentálló bűnei romlásba ne vigyék az egyházat.

Ezért az egyháznak kötelességei vannak a hivek intése, figyelmeztetése esetleges kizárása terén. Mindezt azonban az egyházat létre hozó Szentlélek vezetése alatt kell az egyháznak megtennie, azért, hogy hiveit megtérésre tudja segíteni.

V.

Az egyháznak fentvázolt hármasként munkája a világ és Isten között folyik. Itt a világban, de nem a világ, hanem Isten akarata szerint. Ez a kettős leköötöttség az egyházi élet nagy ellentmondása. Az egyháznak nagyon jól kell látnia, hogy egyik vonatkozását sem szabad megtagadnia. Természetes, hogy az Isten felé, helyesebben Istennek feléje néző vonatkozása a fontosabb, mert Istentől és nem a világból indul ki az egyház munkája. A világban élő egyházat az elvilágiasodással, a világhoz való alkalmazkodással szemben az egyház *theologiai* munkája védi meg. A *theologiai* munkára nem kisebb feladatot bízott Isten, mint az egyház szüntelen figyelmeztetését mennyei eredetűre és mennyei Urára. A *theologiai* munka végig kíséri az egyház egész életét. Rendszerező munkájában megállapítja és az egyház elé állítja azt az Igét, amit hirdetni kell, azt a munka rendet, amiben a szolgálatát el kell végeznie. Eligazítja az egyházat a világgal való viszonyai között. *Theologiai* munka nélkül az egyház elveszíti az irányt, amelyben haladnia kell és mint iránytű nélküli hajó vergődik a tengeren. Amelyik egyház a *theologiai* munkáját lebecsüli, megveti Isten Igéjét, amiből az egyház él és aminek a szolgálatára rendeltetett.

Az egyháznak azonban a világban kell élnie. A világban való élete azt követeli, hogy olyan törvényeket, szabályokat alkosson, melyek az

egyház munkarendjét belülről és más társadalmi alakulatokkal szemben kívülről biztosítsák. Az egyház és Isten között előáll a *theologia* kísérelő munkája, a világ és az egyház között előáll az *egyházjog* kísérelő munkája. Az egyház mennyei alapjából következik a *theologia*, földi megnyilatkozásából az *egyházjogi* munkája. A *theologia* azon fárad, hogy az egyház minden munkája Isten parancsának engedelmeskedjék, az *egyházjog* pedig arra szolgál, hogy emberi intézkedésekkel eligazítsa az egyház földi életét. Természetesen az *egyházjog* is szoros kapcsolatban áll az egyház más munkáival, hiszen azoknak földi kereteit biztosítja. Létjogosultsága csak addig van, amíg a többi egyházi munka érdekében történik. Öncéllá azonban sohasem lehet. Az egyház jogi életét mindig az egyház igazi élete érdekében reformálni és alkalmazni kell. Jogi szervezet, adminisztráció nélkül nem élhet a földön egyház. Azok, akik ezt a munkát megvetik, nem ismerik el Isten gondolatát, itt a földön szolgálni az ő akarata, viszont azok, akik az egyháznak ezt a világ felé néző kísérelő tekintetét mindennél többre becsülik és ezt a munkát emelik minden más egyházi munka fölé, az egyházi élet egészének ismerete nélkül meghamisítják az egyházi életet.

VI.

Mindezeket pedig össze kell vetnünk a *mi egyházunk* ténylegesen folyó életével. Legelőször is azzal kell tisztában lennünk, hogy az igehirdetés köre a templomi prédikáció keretei közül kibővült. Az igaz, hogy az egyház igehirdetői munkájának a központja a templomi igehirdetés és minden más igehirdetői munkája erre nézve történik, de a belmisszió (vasárnapi iskola, ifjúsági munka, nőszövetség, férfiszövetség, szorvány-munka) ép oly igehirdetés, mint a templomi prédikáció. Ezeknek a munkáknak sincs kisebb komolysága, mint a prédikációnak. Rég elavult dolog a vasárnapi iskolát, vagy IKÉ-t külföldről importált félszeg dolognak nyilvánítani. Nem szabad a különböző igehirdetői alkalmakat egymással szemben kijátszani, hanem mindeniket kell végezni.

A mai egyház különösen hajlamos arra, hogy gyakorlati munkákat „vezessen be”. Helyes, az egyháznak részt kell vennie a hivek és a körülötte élő népközösség minden nyomoruságának megszüntetési akarásában. Ez a munkája azonban csakis az Igével élő hivek hálaáldozata lehet. Ezekhez a munkákhoz a gazdasági alapokat és lehetőségeket a hit gyümölcseként és nem mesterkéltség fogások eredményeként kell az egyháznak megszereznie. Világosan kell látnia, hogy hol van a helye az egyház kulturális és gazdasági munkáinak. Nem az igehirdetés előtt, vagy helyén, hanem annak következményeképpen a hálaáldozatból folyó szolgálatnál. Ezeknek végzése az egyháztól, akire az igehirdetés

van elsősorban bízva, a szó másodlagos értelmében is áldozat.

Egyházunkban lábra kapott egy olyan felfogás, amelyik éppen a gyakorlati érdekek hangsúlyozásából kifolyólag el akarja jelentékteleníteni és félre akarja tolni a theologia munkáját. Ez a felfogás azt mondja, hogy a theologia elméleti munkát végez és ma nem elméletre, hanem gyakorlatra van szükség. Akik így gondolkoznak, nem ismerik a theológiát és ezzel együtt nem ismerik az egyház életét sem, tehát nem is tudnak abban igazán dolgozni. Az igazi református egyház mind nagyobb és nagyobb teret enged a theologia irányító, kritikai munkájának, mert csak így tudja a maga útját világosan látni és így tud az esetleges eltérésektől megszabadulni.

Nálunk hasonlóan sok visszaélés van az egyház jogi jellege körül is. Egyfelől szokás az egyházi élet jogi és szervezeti vonatkozásait lebecsülni. Azt mondjuk nincsen szükség adminisztrációra. Adminisztrációra minden egyházi munkában szükség van, mert ez ad keretet a munkának, ez biztosítja annak külső rendjét és szerves menetét. De még inkább kísért a másik veszedelem, az egyházi adminisztrációt el-

vonatkoztatni attól a munkától, amit az egyház valóban végez. Az adminisztráció csak az egyházi munkák érdekében való fáradozásában nyer értelmet. Az igazi egyházi munka mindig megtermi a maga adminisztrációját, de az adminisztráció sohasem teremt egyházi munkát.

A theologia rátaul az egyházi élet gyökerére, az Igére. Az igehirdetői munkák ezt az Igét oda állítják a hitek elé. A szeretetmunkák, az egyház egész szolgálata, bizonyoságot tesznek az egyház és a világ előtt az Ige komoly elfogadása felől. Az egyházfegyelmezés határozottan rámutat az egyház és világ közötti különbségre. Az egyházjogon alapuló kormányzás biztosítja a világban élő egyház munkájának külső rendjét. Csak ebben a szoros összefüggésben és ebben az arányban szabad az egyes egyházi munkákat néznünk és végeznünk. A világháború után következő két évtized alatt Isten különös mértékben hozta napvilágra egyházunk életében az igehirdetés új alkalmával való életét, a szeretetmunkák áldozatos hordozását és a theologiai munka pótolhatatlan jelentőségét. Az egyházfegyelmezés és kormányzás munkájával ezt a hármas nagy érdeket kell ma mindenképpen megvédenünk és szolgálunk. *László Dezső.*

Egyházunk veteményes kertjei.

Igy nevezték annakidején, a reformáció első századában azokat az iskolákat, amelyekben hitvallást, kátét tanították ősainknak. Az egyház veteményes kertjei voltak, ahol áldozatos és erőshítű „magisterek“, később „nagyiszteletű professzorok“ ültetgettek, ápolgatták a tanulók lelkében az Evangéliumot, mint a bibliabeli magvető az Úrnak vetését és voltak magvak, amelyek bizony köves helyre estek és ott elszáradtak; voltak olyanok is, amelyek a tövisek közé kerültek s azok ott megfojtották a felnevekedett vetést. De némelyek mégis csak jó földbe hullottak és az aratáskor, harminc, hatvan, sőt százannyit teremtek. És az egyház féltékenyen őrlzte, védte a maga drága veteményes kertjeit, mert hiszen azokban a saját jövődjét látta.

Teltek, multak az évek, évtizedek és évszázadok s egyszer csak új elvet kezdtek hangoztatni: az állami nevelés kizárólagosságát. Az egyházi iskolák elavultak — mondották — s nem tudják olyan egységes nemzeti szellemben nevelni a tanulókat, mint azt az állam szeretné. Szükséges, hogy az egész nevelés egységes legyen: hogy egy országban minden iskola ugyanazt a szellemet, ugyanazt a módszert, ugyanazt a végső célt szolgálja. A mai felfogás szerint már egyenesen azt is szükségesnek látják, hogy minden iskola nyelve az illető ország hivatalos nyelve legyen, tekintet nélkül a tanulók anyanyelvére és népi hovátartozandóságára.

A magyar református egyház a maga veteményes kertjeit meg tudta tartani az elmúlt évszázad alatt s megtartotta a világháború után is. Próbálta mindig összeegyeztetni az állam által előírt követelményekkel a felekezeti, egyházi jelleget, mely létalapját képezi a mi iskoláinknak. Sajnos az államhatalom nem mindig értette meg iskoláink sajátos egyházi természetét s az állami tanterv erőssakolásával igen nehézzé tette tanulóink vallásos nevelését. Rideg magatartásának részben az az oka, hogy a felekezeti iskolákban magyar nemzeti iskolákat lát s ezért igyekszik azoknak működését minél szűkebb keretek közé szorítani.

Iskoláink ma is veteményes kertek

Ezzel szemben egyházunknak hangsúlyoznia kell befelé és kifelé egyaránt, hogy a mi iskoláink elsősorban „egyházi veteményes kertek“, tehát olyan intézmények, ahol az állami iskolák tananyagát, illetve annak megtanítását sajátos református szellemű nevelésnek kell kiegészítenie. Ezért ragaszkodunk mi annyira ezekhez az iskolákhoz. Az állami iskolák bármilyen kitiűnök is legyenek, mégha a gyermekek anyanyelvén tanítanak is bennük, akkor sem adhatnak ref. gyermekeinknek református keresztyén nevelést. Nem adhatnak, mert az állami iskola jellegénél fogva nem adhat egyházi nevelést. Már pedig hisszük és valljuk, hitvallásaink meg egyenesen előírják nekünk, hogy gyermekeinket öntudatos, egyházas szellemben neveljük fel. Egyházunknak ezt a jogát soha fel nem adhatjuk, mert ezáltal hitvallásunkat, egyházunk jövőjét árulnók el. Gyermekeink egyházi iskolai neveléséhez tehát minden körülmények között ragaszkodnunk kell. Ezt a jogot a nemzetközi szerződések, a kisebbségi szerződések is biztosítják s azt így meg is tudjuk védeni, ha saját magunk nem mondunk le róla.

Mit tettünk eddig a vallásos nevelés érdekében az iskoláinkban? A vallásos nevelés az isentiszteleteken, vallásórakon, a szombati és hétfői áhitatokon, bibliaköri összejöveteleken keretében történik. Legtöbb iskolánkban ezek a vallásos nevelés külső keretei, amelyekben főleg a vallásánár buzgólkodik. A katolikus iskolákban még ezenkívül nagy jelentősége van az u. n. lelkigyakorlatoknak, mikor a tanulók a vallásos élet kérdéseiről hallanak előadásokat egyházuk legkitűnőbb nevelőitől, papjaitól. Az állam ezt a jogot elismerte a kath. iskolák részére.

Legfontosabb teendőink...

Ha megnézzük az iskoláinkban folyó vallásos nevelés helyzetét, akkor legsürgősebb és legfontosabb teendőnek a jelenlegi keretek kiszélesítését kell látnunk,

Az istentisztelet és a vallásóra még nagyon kevés egy igazi mély vallásos nevelés céljaira. Feltétlenül meg kell szervezni a bibliakörökön kívül az evangélikáló összejöveteleket, megbeszéléseket kereteit. Minden évhar-madban egy-két szabad napot kell e célra biztosítani, még pedig hétköznapot, amikor a tanulók legfontosabb kérdései a keresztyén élet vonatkozásaiban nyernek megvilágítást. Ezt a keretet feltétlenül meg kell szerve-zni, mert a mai világban ez a legalkalmasabb az Evangéliumnak tanulóinkhoz való közelítésére. Az állam pedig, ha már a katolikus egyháznak hasonló jogát elismerte, valószínűleg nekünk is el fogja ismerni, ha belátja, hogy egyházunk igazi belmissziós munkát végez ezzel, nem pedig holmi racionalista szektáskodást, vagy éppen magyar propagandát. Most különben remény van arra, hogy az állam megérti ezt a szükségét, ami-kor annyira hangsúlyozza a vallásos nevelés fontosságát a legújabb egységesítő nevelési szervekben, a „Straja Tárii” és a katonai előképző kereteiben.

Igen nagyfontosságú dolog a vallásos nevelésben az egész tantestület együttes munkája. Az ifjúság val-lásos nevelését nem végezheti egyetlen ember. Az lenne ideális, hogy abban minden tanító és tanár résztvegyen. Bibliaköröket tanárok is vezethetnének, még pedig minél többen. Az egy babona, hogy a fiúk feszélyezik magukat és nem őszinték. Tapasztalatok bizonyítják ennek az ellenkezőjét, mert igenis a diákok megérik a jóakaratot és arra őszinteséggel reagálnak.

Tanítóink és tanáraink csak ezen az úton tudják

elérni azt, hogy iskoláink jobban belenőjenek az egy-ház testébe. Így nagyobb lesz egyházunk felelőssége és papjaink támogatása iskoláink iránt, melyek az igazi ref. keresztyén nevelés által ugyanazok a veteményes kertek lesznek, mint ezelőtt száz meg száz esztendővel.

Hogy tanerőnket e tervbe jobban bele tudjuk kap-csolni, feltétlenül szükséges belmissziós konferenciákat rendezni tanítók és tanárok részére. A tanítói és tanári továbbképzés ugyanis csak ezen az úton indulhat el. Továbbképzés elsősorban egyházi és evangéliumi szem-pontból, ami aztán magával hozza a tudományos to-vábbképzés lehetőségét is. Micsoda áldások származnak abból, ha majd tanítóink és tanáraink egy-egy vidékről vagy az összes iskolákból összejönnek, hogy az Evan-gélium fénye mellett megtárgyalják az iskoláinkban folyó munkának, a vallásos nevelésnek nehéz kérdéseit.

Tanítóink és tanáraink egy évtized óta nem talál-koztak; kérdéseiket nem volt hol megvitassák, hogy az új pedagógiai eredményeket és módszereket elsajátítsák. Egyházunk keretében ezeket a találkozásokat meg le-het és meg kell szervezni. Máskülönbén még több tan-erőnk eltávolodik az egyháztól, még nagyobb lesz a szakadék a papok, tanítók és tanárok között s még ke-veoseb a lehetőség az összefogásra, a továbbhaladásra úgy egyházi, mint tudományos szempontból.

Vajha a Szent Lélek megnyitó fuvallata érinten-e meg tüzes lángjaival a mi tanítóink és tanáraink lelkét, hogy egyakarattal és szent elhatározással tudnók tovább gondolni egyházunk drága veteményes kertjeit. B. S.

A Britt és Külföldi Bibliatársaság jelentése.

Ez a vastos, 433-197 oldalas könyv olyan, mint egy hadijelentés. Számot ad arról a nagy háborúról, ami a világban az Isten igéjének terjesztésére iránnyul. Ezt a munkát nemcsak a Brit és Külföldi Bibliatársaság végzi. Északamerikában az American Bible Society, Skóciában a Skót Nemzeti Bibliatársaság szolgálja még a biblialterjesztés ügyét. Kisebb társaságoktól eltekintve, ez a három nagy szervezet látja el bibliával a világot. Mi a Skót Nemzeti Bibliatársaságtól is kapunk könyvet, ez adta ki és terjesztette a Kecskeméthy István által fordított Újszövetséget, de a legtöbb biblia, ami hozzánk kerül mégis a Brit és Külföldi Bibliatársaság kiadványa.

A három nagy bibliatársaság munkájáról a követ-kező statisztika ad összefoglaló képet: 1934. évben

a Brit és Külföldi elterjesztett: 10,970,609 bibliát és részeket;

az Amerikai Bibliatársaság: 7,517,548 bibliát és részeket;

a Skót Nemzeti Bibliatársaság: 4,159,400 bibliát és részeket.

Összesen: 22,647,557 biblia és bibliai rész fogyott el e három társaság révén az egész világon.

Ez a jelentés a Brit és Külföldinek 131-ik jelentése fennállása óta. Érdekes az az összeállítás, amelyben olvasható minden évről 1808 március 31-től 1935 március 31-ig, hány bibliát, újszövetséget és bibliai részt adott ki a társaság. Ezek összesen az első évben 81 ezret, az utolsó évben 10 milliót tesznek ki. Az összes eddig ki-adott bibliák, újszövetségek és bibliai részek példány-száma 464 millió 374 ezer 879. Egy másik érdekes része a jelentésnek a nyelvek és nyelvjárások száma, amelye-ken a biblia megjelent. Ez a szám ez évben 692. A je-lentésnek 70 sűrűn nyomtatott oldalát foglalja annak a felsorolása, hogy kik és mennyivel járultak hozzá a Társaság munkájához a múlt évben. A tagok dijain ki-vül itt vannak egyházak és magánosok adományai, az-tán névtelen adakozók által az egyesületnek juttatott összege, mind arra a célra adományozva, hogy vele Isten igéje terjedjen a népek között. Ezek teljes összege 246 ezer angol fontot-tesz ki kerekszámában, míg az az összeg, amit a Társaság alapításától fogva a múlt évig a biblialterjesztésre fordított 24 millió angol fontra rug.

A múlt évi bevétel 366 ezer font, a múlt évi kiadás 364 ezer font volt.

A múlt év eseményei között megemlékezik a jelentés arról, hogy a múlt évben 14 új nyelven nyomtatták ki a bibliát, ezek közül a legtöbb afrikai törzsek nyelv-járásai. A terjesztés munkájára nézve jellemző, hogy a múlt év eredményéhez képest az eladott bibliai száma 37 ezerrel növekedett. A terjedés akadálya a szegénység mellett a kommunizmus, amely sok országban meg-gátolja a munkát. Európában 20 ezerrel több biblia terjedt el, mint a múlt évben s az összes eladott bib-liak és részek száma 1 millió 600 ezerre megy. Fogyó számot mutat Belgium, Portugália, Franciaország és Olaszország, de növekedett a fogyasztás Spanyolor-számban (14 ezerrel), Ausztriában, Lengyelországban, Magyarországon, Jugoszláviában és Romániában. Ázsiában 7 millióra ment az eladott bibliai száma, 338 ezerrel több, mint tavaly. Általában minden országban növekedett, fogyást mutat India, Ceylon, Japán. Afriká-ban általában megmaradt a múlt évi szám, míg Dél-amerika 59 ezerrel fogyasztott több bibliát, mint tavaly.

Nézzük most a minket közelebről érdeklő európai államok adatait, összevetve az egyes országok lakosai és protestáns népessége számával a következő táblá-zatban:

Ország	Lakosság	Prot. lak.	Eladott bibliák	Több kevesebb mint tavaly
Nagybritánia	49,358.000	—	2,947.000	145.000 —
Franciaország	41,834.000	—	369.000	— 3.316
Belgium	8,248.000	15.000	43.343	— 12.000
Olaszország	42,621.000	82.659	262.767	— 2.300
Spanyolország	24,242.800	10.000	222.250	12.000 —
Portugália	6,825.000	15.000	87.768	— 5.000
Németország	66,044.000	42.000.000	153.483	20.000 —
Ausztria	6,759.000	200.000	36.972	3.700 —
Magyarország	8,837.000	2,400.000	61.108	800 —
Csehszlovákia	14,720.000	1,138.000	41.362	111 —
Lengyelország	33,000.000	—	33.430	3.200 —
Jugoszlávia	13,934.000	—	36.319	1.800 —
Románia	18,791.000	1,200.000	47.658	5.500 —
Bulgária	6,090.000	—	18.725	— 2.700
Törökország	15,404.000	—	10.479	— 6.200
Görögország	6,620.000	—	54.085	— 1.750

Ha ezt az összedállást megnézzük, érdekes dolgokat látunk meg belőle. Először azt, hogy a biblia terjedése nem ott a legerőteljesebb, ahol protestáns lakosság nagy számban lakik, hanem éppen azokon a helyeken, ahol nem protestáns a lakosok nagy része. Meglepő ebben a tekintetben Olaszország, Spanyolország, Portugália esete, ahol a protestáns lakosság számarányát messze felülhaladó számban fogynak el a bibliák, amelyeket ebből láthatólag — nemcsak a protestáns lakosság vesz, hanem legalább ugyanilyen arányban a római katolikus is. Másodszor érekes megfigyelni, hogy milyen összefüggésbe hozható a biblialiterjedés az egyes országokban lefolyt változásokkal. Spanyolországban a forradalom és vele a római egyház hatalmának meggyöngyülése több, mint tízezerrel emelte magasabbra az eladott biblíák számát, ugyanez a jelenség észlelhető Ausztriában a Dollfuss-uralom megszűnésével, Németországban a hitvalló uralom munkája révén. Másutt a katolikus egyház előretörése, Olaszországban, Magyarországon csak kevés haladást, vagy egyenesen visszaesést okozott ebben a dologban.

Természetesen ezek az adatok nem azt jelentik, hogy az itt közölt szám az összes, elfogyott biblíákat, vagy biblíai részeket jelenti, mert voltak országok, mint pl. hazánk is, ahol a Brit és Külföldi mellett a Skót Bibliatársaság kiadványai is forogtak, pl. éppen magyar nyelven a Kecskeméthy-féle kis újszövetség eladott példányszámait — amelyről azonban ez a jelentés természetesen nem ad felvilágosítást — hozzá kell venni az itt közölt számhoz.

Ha most közelebről azokat az adatokat vesszük szemügyre, amelyek Romániáról szólnak, itt is érdekes adatokra bukkanunk. Bár a jelentésben most nincs közölve, hogy hazánkban elfogyott 47.658 példány milyen nyelvű biblíákat foglalt magában, megtudjuk azt, hogy ezek közül 35.618 volt románnyelvű biblia, míg a többi más nyelvek között oszlik meg. 1932-ben még az itt eladott román biblíák száma 27.176 volt, bár 1928-ban 45.000. Ha azonban tudjuk, hogy e három időpontnak megfelelőleg az egész Romániában eladott biblíák száma hasonló változásokat mutat, tehát 1928-ban 68, 1932-ben 38, 1934-ben 47 ezer volt, akkor látható, hogy a román nyelvű biblíák száma aránylagosan növekedik az országban. Nyilvánvaló, hogy ez is a baptista egyház mozgalmának hatalmas arányait bizonyítja. Érdekes, hogy románnyelvű biblia fogyott el Románián kívül más országokban is: Franciaországban 136, Belgiumban 32, Jugoszláviában 140, ami az itt elfogyottak számával együtt 35.926-ot tesz ki. A kolportőrök jelentése fokozódó érdeklődéssrel tesz bizonyosságot a román nép körében a biblia iránt.

Nézzük most, hogyan áll a helyzet a magyar nyelvű biblíákkal? A jelentés nem mindenütt közli pontosan azokat az adatokat, amelyek az egyes országokban eladott biblíák nyelvére vonatkoznak. Mégis egy kis kerülő úton és az adatok összevetésével körülbelül meg lehet állapítani a helyzetet. Azt olvassuk, hogy Nyugat-európában Franciaországban 331, Belgiumban 24 magyar nyelvű biblíát vettek meg. Középeurópában az összes eladott biblíák száma 62.032. Hogy Magyarországon hány magyar nyelvű biblíát adtak el, nincs kitüntetve, csak az összes eladott biblíák száma, 61.108 példány. A délkeleteurópai adatok összesítésénél szintén megemlíti a jelentés, hogy ezen a területen eladott 6690 példány. Ezek közül Jugoszláviában 911 magyar nyelvű biblia fogyott el. Ezeken kívül magyar biblíákról találunk adatokat Délamerika jelentésében, ahol Argentínában, Uruguay és Paraguay államokban elfogyott 131 magyar biblia. Ezek összesen 69.208-at tesznek ki. Ez adatok közül meglepő először is a Jugoszláviában elfogyott magyar biblíák számának csekély volta, 911, ami az 1932-es statisztikához képest (3317) meglepően csekély, hacsak itt is nem az áll fenn, hogy más biblia-társaság kiadványait teszik ki a hiányzó számot. Ha a délkeleteurópai országokban eladott magyar biblíák összes számából 6690-ből levonjuk a Jugoszláviában eladottak számát, akkor valószínű, hogy az 5779 az a szám, ahány magyar nyelvű biblia Romániában elfogyott,

mielvel a többi államokban nem valószínű, hogy magyar nyelvű biblíákat adtak volna el.

A Romániában elkelt magyar nyelvű biblíák száma a múlt évekéhez hasonlítva haladást mutat, még akkor is, ha nem vesszük tekintetbe a más társaságok által forgalomba hozott bibliavételeket. 1928-ban 11.144 magyar nyelvű biblia fogyott el Romániában, 1932-ben csak 4118. A mostani szám azt mutatja, hogy ezen a téren emelkedés indult meg. Persze, nem lehetünk még ettől elragadtatva. Hiszen, feltéve, ami azonban nem valószínű, hogy azt az 5779 biblíát mind réformátusok vették volna meg, ez akkor is csak annyi, amennyinek el kellett volna kelnie akkor, ha minden konfirmált gyermek biblíát kap, sőt még ennél sem, ha számítjuk, hogy ebben nemcsak teljes biblíák, hanem újszövetségek és biblíai részek is benne vannak. Ha azt nézzük, hogy az egyes országokban a protestáns lakosságból hány lélekre esik egy biblia, a következő képet kapjuk, csak egy pár feltűnő adatot mutatva: Olaszországban egy protestáns lélekre 3, Spanyolországban egy lélekre 22, Ausztriában 6 biblia jut egy protestáns lélekre, míg egy biblia jut Magyarországon 40, Romániában 133 lélekre, bár, mint láttuk ez tulontul is kedvező számítás a mi részünkre.

Még egy dolog az, mit a jelentésből meg akarunk mutatni. Kimutatja a jelentés azt is, hogy hány héber, vagy más, a zsidók által különösen használt nyelvű biblia fogyott el. A világon levő 15 és félmillió zsidó közül, a jelentés szerint, Európában 10, Amerikában 4 millió, Ázsiában 745 ezer, Afrikában 451 ezer, Ausztráliában 25 ezer lakik. Összesen elfogyott 45 ezer héber, judeo spanyol, jiddish és judeo-arab biblia. Természetesen ez nem jelenti azt, hogy csak ennyit jutott volna el zsidókhöz, hiszen az európai zsidók legnagyobb részét hazájuk nyelvét beszélve, azon nyelvű biblíát vehették meg. De még így is megmutatkozik ebben a tényben az, hogy a misszió munkájának éppen a zsidók közötti misszió az egyik legnehezebb része.

Lehetne még erről a könyvről, vagy helyesebben ezen könyv által mutatott munkáról sok mindent írni. Meg lehetne vizsgálni, hogy a pogány misszió munkáját hogyan segítette elő a biblialiterjesztés, vagy a missziói munka hogyan tükröződött a biblialiterjesztés munkájában. Lehetne részleteket közölni a bibliaárusok jelentéséből, arról a módról, ahogyan dolgoznak, azokról a sokszor izgatón érdekes eseményekről, amelyeken keresztül mennek a munkájukban, hogyan fogadják őket és hogyan kell különböző támadások, vagy ellenvetések tüzeiben megállniok. Meg lehetne mutatni azt a hatalmas szervezettel, amellyel ez a társaság dolgozik, világ-szerte elhelyezett fiókjával, kolportőrjével, bizottságával, a biblia újabb és újabb fordításait előkészítő munkásával. De ebből is, amit eddig elmondottunk, látni lehet azt az ügyet: Isten szava szolgálatának az ügyét, amely ennek a munkának a középpontjában áll, amelyért ez a munka van. A mi számunkra is, akiknek ma sokkal jobban kell éreznünk az Isten igéje fontosságát, mint valaha s akiknek sokkal inkább kell ezzel foglalkozni, ez a jelentés megszügyenítés, ha arra gondolunk, milyen sokat kellene tennünk arra, hogy egyházunk tagjai között a biblia terjedjen, de felemelő, ha azt látjuk, hogy az egész világon az Ige ma is teszi a maga hódító útját és naponta új és új lelkekhez viszi közel a biblia Isten izenettét.

IMRE LAJOS.

A kálvinista ember emberi szemek előtt meg nem ijed, de feltétlen engedelmességgel hajol meg az Úrnak lelkiismeretében megszólaló parancsa előtt. Isten kezében eszköznek érzi magát s ezért a legelszántabb a harcban és legalázatosabb a diadalkor.

Ravasz László.

Levél Dr. Makkai Sándor ref. püspök úrhoz.

Az első komoly híre, amely arról szólt, hogy dr. Makkai Sándor esetleg lemond püspöki állásáról, tanítványai közül többen mozgalmat indítottak, hogy őt elhatározása megváltoztatására bírják. E célból hocsátották ki az alábbi levelet. Sajnos, mire az aláírt levelet elküldhették, a püspök úr lemondása megtörtént. Lapunkat megkérték ennek a dokumentumnak a leküldésére.

Főtiszteletű és Méltóságos Püspök Úr?

Csak pár nappal ezelőtt jelent meg hivatalos helyről az a nyilatkozat, ami mint lehetőséget tárja egyházunk elé, hogy a Főtiszteletű és Méltóságos Püspök Úr esetleg valóban lemond püspöki állásáról. A hivatalos helyről történt nyilatkozat vétele előtt semmi hitelt nem adtunk azoknak a híreszteléseknek, melyek a Főtiszteletű és Méltóságos Püspök Úr esetleges lemondásáról szóltak. Nem adhatunk hitelt ezeknek a híreszteléseknek, mert ismertük a Főtiszteletű és Méltóságos Püspök Úr törhetetlen hűségét és ragaszkodását a mi szegény kisebbségi egyházunk és magyar népünk iránt. Senki olyan világosan meg nem mutatta nekünk a kisebbségi ref. egyház mai időkben való súlyos hivatását és szolgálatát, mint éppen Főtiszteletűséged. A protestáns egyházban a gondolatok mindig emberekben öltenek testet és így nyernek szerepet az egyházi élet építésében. A Főtiszteletű Urnak adott gazdag isteni adományok személyes formában testesítették meg azt a szellemet, ami mellett mai súlyos helyzetünkben egyházunk útmutatást találhatott. Éppen ez a szellem és egész valójának ehhez a szellemhez való ragaszkodása, életének ezért a szellemért való áldozatos odaszentelése volt előttünk a legvilágosabb cáfolat, ha arról hallottunk, hogy eddigi munkakörétől megválni készül.

Bármennyire is fáj tudomásul venni a betegsége felőli komoly híreket, mostani állapotában éppen betegsége miatt nem hagyhatjuk egymagában. El tudjuk képzelni azt a súlyos belső harcot, aminek a végén megszülethetik a szomorú elhatározás, itt hagyni a püspöki széket. Valóban súlyos belső okok szorongathatják a Főtiszteletű Ur lelkét, ha arra az elhatározásra szánja magát, hogy félreáll eddigi szolgálata folytatásától. Ha egyházunk mai állapotát, szörnyű helyzetét és kilátásait nézzük riadva gondolunk arra, hogy nélkülözniük kell építő igehirdetését, világos ítéleteit, iránymutató kijelentéseit és erős kezű kormányzói bölcsességét. Felsorakoznak előttünk eddigi munkájának hatalmas arányai, az a széles terület, ahol irtott, gyomlált, szántott és plántált és egy-két gyümölcsöt már be is takart a mennyei Atya csűrűbe. Ijedten kérdezzük, mi lesz mindezzel, ha a további munkában nélkülözniük kell azokat az adományokat, melyekkel a Főtiszteletű Uron keresztül áldott meg bennünket az Isten? Az egyre súlyosbodó külső körülmények ezerfelől fenyegetnek egyházunk újabb palánáinak elseprésével. Igazi védelmünket attól kell várnunk, akinek élete ezeket legin-

kább megtestesítette, akinek élete ezeket leginkább összeforrott. Nőszövetségi munkánk az első próbák nehézségeit kiállotta ugyan, de senkinek a lelkével úgy össze nem forrott, mint a Főtiszteletű Uréval. A Férfiszövetségektől várt hatalmas megmozdulások helyett sok helyen félszeg megnyilatkozások következtek. Hatalmas szeretetszolgálati frontunkból még csak az árvaház és kórház első éveinek munkáiban áldhatjuk az Istent, de még hányezer erdélyi árva verebecske várja a puha fészket és hányezer beteg az igazi szeretetből való gyógykezelést és hány fiatal orvos az új kereteket, ahol egyházunknak és népünknek szolgálhatnak? Még csak, jelei vannak az egyházi önellátás hódító gondolatának, de mennyi mindent kell még megtenni, amíg népünk igazi váravá tud lenni az egyház? Éppen a Főtiszteletű Ur fejezte ki az elmúlt nyáron azt a gondolatot, hogy az egész theologiai nevelés reformját be kell tétőzni. Ennek az üdvös és szükséges reformnak is még csak a körvonalait látjuk. Nem tudjuk elfelejtani, hogy az állam felelős vezető tényező és a román közvélemény előtt is olyan megbecsülést vívott ki sajátmagával és munkájával szemben, amivel a romániai magyarok közül senki sem rendelkezik. Erre a hatalmas erkölcsi tőkére hova tovább mind nagyobb szüksége lesz egyházunknak és kisebbségi népünknek. A Főtiszteletű Ur legutolsó írásaiban és előadásai-ban felderengett előttünk az egy testként mozgó ecclesia militans eszménye, az új lelki impérium szolgálatába állított, Krisztusnak engedelmessé sereg képe. Mindinkább érezzük, hogy ez a minden ízében eggyé váló és Fejének engedelmeskedő, önmagán belül fegyelmet és rendet tartó egyház, az igazi református egyház az az egyetlen létforma, amiben jövődöntet Isten biztositani akarja. Milyen messze vagyunk még ettől az egyháztól! És ennek sürgető szükségét ismét ki látta meg jobban, mint a Főtiszteletű Ur? Nem az Isten hatalmában és a Szentléleknek vezetésében való kételkedés, hanem az előtte való felelősség tudata kényszerít minket arra, hogy a megkezdett és elindulásokban gazdag gyümölcsöket ígérő sok munkája közül ezt a párat odaállítsuk a Főtiszteletű Ur lelki szemébe, mielőtt elhatározó lépését megtenné.

Isten és a történelem ítélőszéke előtt valóban csak egy oka lehet annak, hogy elhagyni készüljünk munkaterét: a komoly kimerültség és betegség. Mi azonban bizunk abban, hogy a Mindenhatónak van hatalma szolgálójának erejét

EGYHÁZI KRÓNIKA

megújítani és ezért nem szüntünk meg Előtte könyörögni. Méltóságod iránti mély tiszteletünkkel és egyházunk jövőjéért aggódó szeretetünk egész teljességével kérjük ezért Főtiszteletű és Méltóságos Püspök Urat, hogy lemondási szándékát ne engedje tetté érteldönt mindaddig, amíg teljesen vissza nem nyeri erejét és egészségét. Abban pedig hittel bízunk, hogy erejének visszatérésével mostani súlyos próbája alól felszabadulva ismét egyházunk frontjának élére állhat. Egyházunk alkotmánya minden szolgájának biztosítja annak lehetőségét, hogy az egyházért végzett szolgálatban elveszített erejét a kellő nyugalomban és pihenésben vissza tudja szerezni. Ismervén egész egyházunk törhetetlen hűségét és elismerését Méltóságoddal és munkájával szemben, egészen biztosak vagyunk abban, hogy zavartalan helyettesítésről mindaddig gondoskodni tud, amíg egészségét teljesen vissza nem nyeri.

Mi, akik ezt a levelet adírtjuk, jórészt a Főtiszteleted közvetlen kortársai és tanítványai közül kerültünk össze. Ennek a levélnek elküldésében semmi más nem vezetett, mint a féltő szeretet egyházunk és annak legelső munkása iránt. Nem tehetjük, hogy meg ne valljuk, hogy a legsúlyosabb aggodalommal nézünk püspöki állásából való lemondása elé. Hiszünk abban, hogy nemcsak mi, hanem a hivatalos egyház sem fog minden további nélkül napirendre térni Méltóságod esetleges lemondása felett. Már a világi sajtóban is kifejezést nyert az erdélyi nép közhaja, hogy semmiképen sem akar megválni Főtiszteletű Püspök Úrtól. Mi nemcsak a magunk nevében szólunk, mögöttünk gyülekezetek, iskolák és főleg olyan egyházi munkák állanak, melyeknek megindulásában éppen a Főtiszteletű Úr munkáját használta fel különösképen az Isten. Ez adjon szívt aldrásunknak és rajtunk keresztül fejezze ki a hívek, gyermekek és ifjak ezreinek őszinte tiszteletét, aggódó szeretetét és felelősségteljes kérését.

Kérjük a mi Mennyei Atyánkat, hogy minél előbb teljes erőben és egészségben adja vissza nekünk egyházunk püspökét, akin keresztül mi egyen-egyen és a mögöttünk álló munkákban annyi ezren vettük és kívánják még venni Isten áldását.

Mély tisztelettel és ragaszkodó szeretettel maradtunk a Főtiszteletű és Méltóságos Püspök Urnak alázatos szolgái és szolgatársai az Úrban:
1936. május hó 11-én.

Aldírók

A levelet az egész egyházkerületből 180 lelkipásztor, tanár, gondnok és presbiter írta alá.

Az az ember, aki szakadatlanul a maga kiválóságában tetszeleg, a végén üressé és felfuvalkodottá lesz. A nagyság volt a szenvedélye és törpeség lesz a tragikumja.

Ravasz László.

A felekezeti iskolák sorsa a román középiskolai tanárok kongresszusán.

Folyó évi április 19-én fejeződött be a romániai középiskolai tanáregyesület kongresszusa, melyet a nagy bánági fővárosban tartottak. A több napon keresztül tartó tárgyalásokon rengeteg tanár volt jelen az ország minden részéből. Jelen volt maga Angelescu közoktatási miniszter is, aki nagy figyelemmel hallgatta végig a felszólalásokat és a meghozott határozatokat.

A kongresszus minket azért érdekel közelebbről, mert ott a kisebbségi felekezeti iskolázatásról hoztak, igen érdekes felszólalások után, határozatot. A programra felvett kérdés: „az iskola és a nemzeti probléma közti viszony”, első pillantásra nem látszik olyan súlyosnak ránk nézve. Hiszen természetes, hogy minden nép a maga nemzeti sajátosságainak legteljesebb kifejlesztésére törekszik. Ezért a saját kulturájának kifejlesztésére, megvédésére igyekszik s az is természetes, hogy mindezeket elsősorban az iskolák által próbálja elérni.

A mostani tanáregyesületi gyűlésen azonban ennél sokkal tovább mentek, mikor a kisebbségi felekezeti oktatás kérdését felvetették. Kezdetül fogva látszott, hogy a szélsőséges nacionalista irányzat igen erős; a felszólalók legnagyobb része a felekezeti iskolák további megszorítása, azonnali bezárása mellett tört lándzsát. A türelmesség elvét is védtek egy páran; többek között nagyon szépen és meggyőződéssel védte Diamandi iași-i tanár, aki hosszú beszédben szállt síkra az abszolút türelem mellett. Amde kiáltó szó maradt a pusztában, mert a kongresszus végén megszavazott határozat a legszélsőségesebb álláspontot tette magáévá. Ennek reánk nézve fontosabb pontjai a következők: 7. „Ama cél érdekében, hogy a jövő nemzedékek nevelése nemzeti szellemben és a nép legmagasabb érdekeinek megfelelően történjék, a tanáregyesület véleménye szerint abszolút szükséges, hogy a jövő nemzedékek kialakításának feladata csak románokra bízassék.

Hasontólképen azt gondolja, hogy a kisebbségek gyermekeinek nevelése is román szellemben, román tanárakkal és román nyelven kell történjék, ha azok Romániában akarnak élni.

E célok elérésére a következő eszközöket ajánlja: A kisebbségi magániskolák megszüntetése és a tanulók átvitele az állami iskolákba... igazságos arányszám megállapítása a román és kisebbségi tanulók között; megakadályozása annak, hogy kisebbségek bejussanak a tantestületekbe... stb.

A középiskolai tanárok egyesülete kötelességének tartja, hogy széleskörű és állhatatos mozgalmat indítson ez eszméknek a közszellemben való bejuttatása érdekében.

Ez a határozat tehát végeredményben azt jelenti, hogy az ország lakosainak egyik legműveltebb rétege a nemzeti kizárólagosság elvére akarja további munkáját felépíteni. Végeredményben ugyanis ezt követeli: az országban a románon kívül semmiféle más nyelven nem szabad tanítani.

Amikor ezt a határozatot az „Universul“-ban legelőször olvastam, azt gondoltam, hogy a román sajtó nem fogja egészen helyeselni a kisebbségek anyanyelvi jogának ilyen teljes tagadását. De pár nappal a határozat után, Maniu hivatalos lapja, a városunkban megjelenő „România Nouă“ egy cikkben egészen jónak találta a határozatot és egyelőre annak az első részét kívánja megvalósítani; a román nemzeti tárgyak katedráinak államosítását. „A határozat többi részét azonban meg lehet valósítani, mihelyt az állam anyagi helyzete azt megengedi“, fejezi be a cikk „M“ jelű írója.

Ha arra gondolunk, hogy ez előtt két évvel szintén ilyen tanítói kongresszuson hozott határozatok után rendelték el a kisebbségi tanerők új románnyelvű vizsgáját, akkor ez újabb határozat miatt elég aggodalommal nézhetünk felekezeti iskoláink jövődjé felé.

RÁDIÓ-HANGOK Irodalom és Művészet

(Közelednek a dolgok egymáshoz: ahogy a tárcsát forgatom a rádión, mintha országról-országra utaznék. A meggyorsult utazás pedig ma már csak villandóságokat, hangfoszlányokat ad, mint a rádió a siető hallgatónak.)

Református nagygyűlés a budapesti Vigadóban.
Csánády né: A gyermek a szülőre bízott élet. Az élettől minden ember többet kap, mint amennyit megérdemel, de minden ember többet kíván, mint amennyit kap. Hát még a gyermek! De néha így is szól a kívánság: Egy negyedik elemista sirva kiáltotta: Nem bírom ki! Akkor szeretnék sétálni, mikor a nap süt de csak akkor visznek, mikor elvégeztem a leckét s akkor már mindig este van. — Áprily: Külön szín és külön arc a XVI—XVII. sz. külföldön vándorló magyar kátvintista studense. Csak ilyen minőségi különbséggel hirdeti egy kis nép a nagyvilágnak az élethez való jogát. — Ravasz: A gyermek kincs és felelősség. Nem apám, anyám, hanem ő az életem célja. A hitvesem csak társam, a gyermekem a rendeltetésem. Legyen a gyermek krisztusi és Krisztusé. A lényeg a keresztyénség, de kell a forma: a felekezet. Jézus Krisztus nem azért jött, hogy én református legyek, de azért vagyok református, hogy bizonyosan megtaláljam Őt. Ifjúnak lenni annyit, mint a kegyelem idejében élni...

Húsvéti istentisztelet a baseli Münsterben:
Thurneysen: Nagypénteken történt: „Megfeszítették, meghalék és eltemették”. Húsvét reggelén: asszonyok, tanítványok, üres sir... A húsvét, a feltámadás az, ami a kettő között van. Valami történt, de emberileg a Biblia sem képes megmagyarázni. Törés... Csak egy még nagyobb titok magyarázhatja meg kimonahalatlanul. Ez a titok: Jézus Krisztus... Felülről való fény; új látást ad; le a sirunk mélyéig világít... Törés bennünk is: revidéálnunk kell minden gondolatunkat. A Róla valót is... És megtaláljuk a halálban az élet igaz útját... Ővél vagyunk s nem a halálé többé. Ez a kegyelem... Emberek, akik már nem csupán a halál, hanem a kegyelem közösségében is egyek...

(Gyorsul az életirám: közelednek a dolgok egymáshoz. Vajjon az emberek is közelednek-e?) H. J.

Státusok és testületek csak akkor mutathatják magukat nagyinak, ha a nagyság vonása benne van az irányító személyek lelkében. Ravasz László.

A budapesti ref. egyházmege ifjúságát nagygyűlésre hívta össze I. évi május 3-án a fásori református templomba. 1500 fiatal ember gyűlt egybe. Délelőtt az egyházmege esperese, Szabó Imre tartott bevezető istentiszteletet, majd Tasnády-Nagy András kultuszállamtitkár mondott megnyitó beszédet. Ezután Dobos Károly konventi ifjúsági lelkész arról beszélt, hogy miért van szükség az ifjúság lélekgyógyására. Az értekezleten felszólalt a keresztyén ifjúsági egyesületek világszövetségének Budapesten tartózkodó titkára, dr. Davis is, aki angol nyelven tartott beszédet. A nagygyűlést Ravasz László püspök zárta be. Ismertette azokat a kísértéseket, amelyeknek az ifjúság a fővárosban ki van téve és utalt arra, hogy a bűnnel szemben egyetlen hatalom Krisztus, a világ megváltója.

A németországi prot. egyház belmissziója a múlt év szeptemberében készített kimutatás szerint 636 nevelőintézetet, 564 munkásotthont, 97 középiskolát, 30 főiskolásotthont, 23 népfőiskolát, 79 asszonyotthont, 160 háztartási iskolát tartott fenn. Ezek mellett 4381 intézetben 215.424 ágyval állott betegek s más gondozásra szorultak szolgálatára. 3147 gyermeknapközi otthonban dolgozott. 4465 gyülekezetben 6696 gyülekezeti testvér munkálkodott.

Balázs Ferenc: A rög alatt.

(1928—1935) Turda, 1936—324 o. Ára 120 lej.

Balázs Ferenc világot járt unitárius lelkész. Lelkipásztori szolgálatának első hét évéről ad számot ez az izléses, vaskos kötet. Azt mondhatjuk, hogy ez az első lelkipásztori napló, ami a világháború utáni kisebbségi lelkipásztori életről és munkáról számol be: De a jelentősége ennél még nagyobb. Olyan lelkipásztor munkáját mutatja be, aki leszámolva az itteni adottságokkal, európai, sőt világkitenkitésű kulturájával egy Aires-menti faluban minden irányú építő munkába kezd. Új lelkipásztor az új világban. Balázs Ferenc életének értelmét nem a karrierben, hanem a szolgálatban ismeri fel. Nem mondja azt, hogy eltékozolta életét, mert csak falusi lelkipásztor lett, hanem kifejezi az új szellemet: a falu minden irányú és mély vezetéséből kell az új kisebbségi életet felépíteni. Balázs Ferenc könyve bemutatja azt a cselekvő ifjúságot, amelyik nem külső szempontok, dogmák, világnézetek, érdekek szerint akarja a maga faluját eligazítani, hanem a valóságban szükséges megoldani akarása által. Faluját ön-magában szétboncolva, rétegeire, egyedeire bontva nézi, de az egész falut mégis egységbe rakja és mint egyetlen életformát mutatja meg. Azonban tudja, hogy a falut nem lehet a közvetlen környezetéből kiszakítva nézni. Felismeri a vidék jelentőségét és szerepét a környező falvak életében. Azt mondja, hogy a mai helyzetben nem lehet ennél szélesebb összefogásban küzdeni az egész népközösségért. Művelni kell a falut minden irányban és bele kell kapcsolni a földrajzilag adott vidék szerves gazdasági és kulturális egységébe. Ezzel már egy itt kialakult kisebbségi programot adott. A falu életében fel kell ébreszteni a vallásos érzést. Ezzel megadjuk az egyének erkölcsi alapját és belső lelki biztosítékát. Kulturális munkákon át a falut el kell igazítani a mai világban (és nem a tegnappan, ahogy azt még maig is sokan végzik). Gazdasági és társadalmi szervezkedéssel biztosítani kell a belső erőt és a vidékkel való kapcsolatokat. Mindez így elmondva nagyon általános programnak látszik. De az, aki a könyvet olvassa, meglátja, hogy miképpen él egy vezető és egy falu, aki ebben a szolgálatban a kapcsolatokat keresi. Különösen meglep a könyv őszintesége. Az író takargatás nélkül beismeri munkájának hiányait, fiatalkori naivságait, felméri a lehetőségeket, melyek között munkája folyhat.

Minden mai lelkipásztornak és falu iránt érdeklődőnek ell kell ezt a könyvet olvasnia, mert hozzá segít saját falunk megismeréséhez, munkáink kritikájához és világosan rá mutat arra, hogy az ardealuli falu esedékes széleskörű nevelése, gazdasági, társadalmi megszervezése nem található meg máshelyen kialakult elemletekben és más helyen írott könyvekben. Annak itt kell megszületnie. Balázs Ferenc megtalálta az utat a maga falujához és a maga vidékéhez. Ha a mi egyházunkban husz ember megtalálná ott, ahol áll, az ott esedékes munkaprogramot. gyökerében állana előtünk az ardealul-i teendő.

Balázs Ferenc unitárius lelkész, ebből kifolyólag más vallásos alapon áll mint mi. Talán az ő humanista vallásából könnyebb a gazdasági, kulturális és társadalmi feladatokhoz eljutni, mint a mi álláspontunkról, de viszont a mi álláspontunkról biztosabban lehet a programot felépíteni és amellett megállani.

A könyv olyan élvezetesen és szépen van megírva, hogy így nemcsak tárgyánál, hanem előadásánál fogva is, egyik legjelentősebb és legeredetibb alkotása a világháború utáni itteni gyökerű magyar irodalomnak.

László Dezső.

H I R E I N K

CSUTAK VILMOS, a Székely Mikó-Kollégium és Székely Nemzeti Múzeum igazgatója f. évi május 14 én reggel 57 éves korában hazatért a mennyei Atyához. Temetése az egész székelyföldi magyarság képviselőjében folyt le. Mélységes fájdalommal kísértük ki a temetőbe és mélységes fájdalommal tekintünk utána, hiszen néptünk leghűségesebb, legtevékenyebb vezetőjét veszítettük el benne. Hogy milyen nagy a református egyházkerület vesztesége, azt ma még felmérni sem tudjuk. A boldog feltámadás reménységével áldjuk emlékezetét!

A magyar reformátusok legfőbb egyház-igazgatási testülete, az egyetemes konvent május 6-án tartott ülést Budapesten Abony-utcai székházában. Baltazár Dezső püspök imája után dr. Balogh Jenő főgondnok tartott megnyitóbeszédet. Mindenekelőtt a telepítési törvényről szólt és hangsúlyozta, hogy az Országos Református Szeretetszövetség máris kísérletet tett a telepítések református részről történő elősegítése érdekében. A tanügyi igazgatás reformját méltatta ezután Balogh Jenő és kijelentette, hogy itt is lépést kell tartani más érdemes felekezetek munkájával.

— Emberségesebb és keresztyénibb társadalmi rendnek kell kialakulnia — mondta Balogh Jenő —, hogy milliók jussanak egészségesebb és műveltebb élethez.

Balogh Jenő beszéde végén Baltazár Dezső püspököt köszöntötte abból az alkalomból, hogy június 2-án lesz huszonöt esztendeje püspökké választásának. A konvent tagjai feldúlva hosszasan éltették Baltazár Dezsőt. Megemlékezett még Balogh Jenő Geduly Henrik evangélikus püspökről is, aki szintén most jutott el huszonöt éves jubileumához, majd köszöntötte Kovács Sándort, az új evangélikus püspököt.

Déltájban félbeszakították a református egyetemes konvent plenáris ülését és a konvent tagjai a zsinati terembe vonultak, hogy résztvegyenek a kettős országos ünnepen: Calvin János alapvető művének, az Institutionnak 400 éves és a magyar gályarabok kiszabadulásának 260 éves jubileumán, melyre nagyszámú előkelő közönség sereglett egybe. Baltazár Dezső imája után Balogh Jenő főgondnok, világi elnök tartott megnyitóbeszédet, amelyben ismertette a kettős ünnep jelentőségét és e szavakkal zárta megnyitóját: „Tedd Úram, hogy az emberek a jövőben ne gyűlöljék egymást hitük miatt és különösen ennek a maroknyi magyar nemzetnek

minden polgára érezze át, hogy amikor hazáját szereti, ezt nem azáltal kell tennie, hogy elnyomni törekedjék más embertársának hitbeli meggyőződését.”

Ezután Ravasz László püspök tartott emlékbeszédet Calvin Jánosról. Az Institutio — mondta többek közt — maga az ember, maga Calvin János, aki önmagához hasonlót alkotott. Calvin főereje abban állott, hogy meg tudta ragadni a gondolatok lelkét és végleges feleletet adott súlyos kérdésekre, melyeket évszázadokon át hiába feszegettek a tudósok. Luther próféta élménye Calvinban lett rendszer, teológia, élet és világnézet. Az Institutio a Szentírás tolmácsolása. Kötelességünk háldt adni Istennek, mert Calvinból századokra világosság sugárzott. — Calvin jelentősége abban áll, hogy Krisztushoz vezet, könyve nem törvénykönyv, nem varázs-igék gyűjteménye, hanem ma is élő út és módszer Krisztus megismerésére.

Ezután Áprily Lajos elszavalta Calvinról írott költeményét, majd Révész Imre, a debreceni tudományegyetem tanára a gályarabokról mondott emlékbeszédet. Beszélt arról a negyvenegy ágostai és helvét hitvallású magyar lelkipásztorról és tanítóról, akiket hitük miatt 1675-ben gályarabságra ítélték. Méltatta a halhatatlan emlékü De Ruyter tengernagy segítségét, amellyel a szenvedő magyar prédikátorok megmenekülhettek szörnyű helyzetükből. Az emelkedett hangú ünnepség Farkas István püspök dicsőmonddásával és a Himnusz elénekelésével ért véget.

Nemzetközi Asszonyhetet rendeznek Budapesten folyó évi július hó 8–15. napjain. Célja: Magyarországra hívni a világ minden asszonyát, hogy kölcsönös megismerés, megértés által az asszonyok vegyék kezükbe a beteg világbeke gyógyítását.

A legszebb nyári hónap: július teljes pompájában, a csipkerózsa álmából felébredt Budapest ragyogó díszben várja külföldi vendégeit. A magyar asszonyok színes és dús program keretében mutatják be az ország minden szépségét. Az egy heti program felőli Budapest főbb épületeinek megtekintését, nagyszerű szociális intézményeinek látogatását, a szórakozóhelyek felkeresését, az esti Budapest álomszép panorámájának bemutatását. Mindezeket a látóvalókon kívül a magyar asszonyok életével is megismerkednek a külföldi vendégek. Megismerik a magyar asszonyt munkájában, megismerik teljesítményeit, a művészetek, a tudomány, irodalom és gazdasági téren elért eredményeit és családi életét is. Minden külföldi asszony, ugyanis meghívást kap egy magyar családhoz ebédre és mint vendég tekintést nyerhet az otthonba, amely minden külföldi előtt a leginkább zárt terület marad. És éppen azáltal a gesztus által lesz igazán baráti a találkozás az idegen nemzetek asszonyai és a magyar nők között.

Kossuth Lajosnak egy megdöbbentően jövőbe látó gondolat sorából a multikori számunkban idéztünk néhány bekezdést. Ime, itt egy másik idézet, amely klasszikus éleslátással mintha bepillantott volna jelenünkbe:

„Magyarországon soha más irányt nem lehet józan ésszel elképzelni, mint azt a nemzeti irányt, amely vallásszabadságon, a fajok, osztályok, egyszóval minden különbségre való tekintet nélkül minden magyar honpolgár teljes jogi, társadalmi és gazdasági egyenlőségén alapszik. A magyar irány mindig egybeforrt a vallásszabadság irányával, mint ahogy a faji és vallási gyűlölet nem a magyar föld szülötte. A nemzeti függetlenségért s szabad alkotmányért vívott harcok lobogóin

mindig ott ragyogott a vallásszabadság eszméje is. Amíg a magyar önálló uralom épésében megmaradt, ismeretlen volt a magyar földön a vallási türelmellenség s később, mikor idegen uralom alá jutott, akkor is időnként kitört az ősmagyar szellem és diadalra vitte a vallásszabadság eszméjét.

— Nagy emberi szeretet uralkodott 1848-ban az elmékben. Ez a nagy emberiségi szeretet, amelynek, hogy mennyire igaz van, annak legjobb tanújelét adja az, hogy a fajiságra irányított korszakban hogyan fenyegeti az egyik nemzetnek a fajisága a másikat. Abban az időben egyik nemzet sem akart a másik elnyomására törekedni, ma pedig az egyik nemzet a másiknak rab-szolgasorban való tartásával akarja a maga sorsát javítani és biztosítani. És amiként az emberiség nagy családjában a gyűlölködésnek ez a szelleme érvényesült a szeretet terontásával, ugy a nemzetek körén belül is a gyűlölködésnek ezt a szellemét akarják érvényesíteni, amely alkotni nem tud, csak elperzsel, mert a vulkánikus kitörések után jöhet egy új élet, de előbb a régi elpusztul, előbb láva, por és hamu keletkezik. A fajiságra alapított politika Magyarországon csak égetni, felperzselni tudna, csak romhalmazzá tudna teremteni, csak új Pompejít és Herkulániumot teremthetne.

— A fajvédelmi elmélet: Magyarországon a középkor visszatérése lenne. De mi az tulajdonképpen, amit a fajvédelem nálunk hirdethetne, felhasználva a rettenetes rombolást, az emberi idegeknek elernyedését, az emberek nagy kétségbeesését és gazdasági jólétének összerokkadását? Mi az, amit ma hirdethetne? Nem egyéb, mint a középkor politikája, nem egyéb, mint az ököljognak az az uralma, hogy minden ember annyit ér, amennyi fegyveres hatalma van.

Laval volt francia miniszterelnök a genfi Népszövetség elé javaslatot terjesztett be, melyben javasolja, hogy a történelem tanítást helyezzék nemzetközi ellenőrzés alá. Ma talán, mint naiv kísérletet lemosolyogjuk, de lehetséges, hogy a jövőben korszakalkotó eseményt látnak majd benne, mely az imperializmusból a nemzetek testvérisége korába vezet át. A javaslat a hírlapi közlések szerint következőképpen hangzik: 1. Minden ország illetékes hatóságait figyelmeztelik annak szükségességére, hogy a többi nép történelmének minél bővebb teret szenteljenek az iskolai oktatás keretén belül és hogy a világtörténelem oktatásánál hangsúlyozzák mindazokat a tényeket, amelyek a népek egymástól való függését bizonyítják. 2. A tanulóifjúságot övni kell olyan helytelen beállítástól, amely más nemzetekkel szemben elítélteket keltésére lenne alkalmas.

Az angol gyerekek ezentúl nem az iskolába mennek, hanem — a moziba. Még pedig úgy, hogy bemennek az iskolába, kiki a saját osztályába, beülnek az iskolapadba és — a moziban ülnek. Minden iskola tantermet átalakították mozivá, rendes, nagyfelületű moziavászonnal, leadógéppel és olyan ablakokkal, amelyek az előadás idejére nappal is teljesen elsötétíthetők. És most már az angol gyerekek olyan lelkesen és pontosan sietnek naponta az iskolába, ahogyan azelőtt sohasem. És olyan szorgalmasan buzgón készítik el feladataikat, mint azelőtt soha.

Mindez pedig a „láthatatlan tanítónőnek“ köszönhető. Miss Mary Field kapta ezt a megtisztelő jelzőt Anglia minden iskolásgyermekeitől. Az ő fáradhatatlan agitálásának eredménye, hogy Angliában úgyszólván teljesen áttérték a film útján való oktatásra és minden tantárgyat — kivéve a matematikát — film segítségével tanítanak. E pillanatban hatalmas filmműterem élén áll Miss Mary Field és itt készítik az összes iskolakönyveket, még pedig — filmtekercsekben.

A történelem nem holt betűkben elevenedik meg a gyermekek előtt, hanem eredeti kosztümökben, élhető felvételekben mutatják be a történelem minden nagy eseményét. A földrajz nem egyszerű térkép többé, hanem valóságos utazás a föld körül és felragyog a gyermekek szeméi előtt minden ország, minden táj, a világ minden szépsége. Ahogyan a föld forog a nap körül, az többé nem elképzelt valami, hanem szemmel látható

a filmen, ahogyan a kicsinyített glóbusz futja a maga pályáját és forog a saját tengelye körül.

Nincsenek többé lusta és hanyag tanulók, lelkes mozlátogatók vannak Angliában, szorgalmasan tanulják leckéiket és izgatottan várják, hogy mit mutatnak be nekik holnap. A „láthatatlan tanítónő“ ma a legnépszerűbb asszony Angliában és napról-napra százával kapja a leveleket, amelyben a gyermekek meghívják, hogy jöjjen el egyszer az ő iskolájukba is látogatóba.

De ez valószínűleg nem történhetik meg. Mert Miss Mary Field háromszázezer angliai iskola tanítónője egyszerre. Ennyi iskolát lát el oktató-filmekkel. És háromszázezer iskolát mégsem tud meglátogatni. Megmarad a „láthatatlan tanítónő“-nek.

Kun Béla tetteiről emlékezik meg a Reformierte Schweizer Zeitung abból az alkalomból, hogy a mai spanyolországi eseményeknek, mint Szovjetország kiküldöttje, irányítója lett. A magyarországi tevékenysége alatt 20.000 embert pusztított el. Mikor menekülnie kellett, diktátorsága alkonyán 18 repülőgép állott készenlétben a menekülésre, melyekre egyenként 100 kg. aranyat tétetett. Mikor menekülésében az osztrák határnál letartóztatták, csomagjában 5 millió koronát s 50 000 cigarettát találtak. Mikor Kunt, aliás Khont, Szovjetország 1932-ben a krimi felkelés leveretésére kirendelte, 50.000 embert lövettet le. Jelenleg Spanyolországban már 15 templomot s kolostort égettetett el.

A British Múzeum csak nemrégiben számolt be az evangélium egy nemrégben felfedezett példányáról, amelynek keletkezését a tudósok a második század közepe tájára tették. Alighogy ez a beszámoló napvilágot látott, híre érkezett, hogy C. H. Roberts-Oxford professzor Felső-Egyiptomban egy papírust talált, amely János evangéliumának egy töredékét tartalmazza s amely hiteles adatok szerint még régebbi időből származik. Dibelius heidelbergi egyetemi tanár megállapította a papírusról, hogy kompetens angol és német tudósok véleménye szerint a második század első felében keletkezett s ilyenformán az újtestamentum ezidőszertit ismeretes legrégebbi trótt emléke. A felfedezésnek nemcsak ebben a vonatkozásban van régiségtudományi értéke, hanem még egy másik érdekes tudományos problémát is tisztáz. A tudósok ugyanis azt állították, hogy János evangéliuma csak a második század végén keletkezett, már pedig a század eleji töredék minden kétséget kizáróan bizonyítja a János evangélium keletkezésének idejét. A most megtalált szöveg és az utóbbi időben felfedezett hasonló korabeli szövegek a kereszténység kezdeti korának felbecsülhetetlen értékű dokumentumai. A tudományos világ mindeddig nem is merte remélni, hogy a kereszténység kezdetéről ilyen közvetlen és eredeti okmányok kerüljenek napvilágra.

Ez a történet valamivel több egyszerű történetnél. Nekünk majdnem szimbólum. A kultúra tiszteletének parányi szimbóluma, amelyből azonban kitükröződik a monumentalitás, mint egy vízcseppből az egész tenger.

Skóciában történt. Messze-messze a skót hegyek között, nem is egy kis faluban, hanem távol minden falutól, ott, ahol mindössze egyetlen skót parasztnak a házikója áll. A skót parasztnak három gyermeke van. Két fiú és egy leány. Szeretné őket iskolába jártni. De nem lehet.

Mert a legközelebbi iskola a szomszéd faluban van. Ez pedig a hegyeken túl, tíz kilométernyire van a paraszt magányos házából. A gyerekeknek naponta tíz kilométert kellene gyalogolniuk odafelé és tízet vissza. Hiszen ez lehetetlen. Naponta.

A gyerekek hát nem jártak iskolába.

De jött erre most egy új törvény. Amely kimondja,

hogy minden öt kilométernyi körzetben egy iskolának kell lennie. Hogy a tanyákon és magányos helyeken elszórtan élő parasztok gyermekei iskolába járhassanak, mégpedig anélkül, hogy kilométereket kelljen gyalogniuk.

És a szegény paraszt házában közelében felállítottak egy iskolát. Parányi iskola, egyetlen tanítóval, de mégis iskola. Ábécével, táblákkal, padokkal, könyvekkel, térképpel, mindennel, ami megnyitja az ajtót a művelődés felé.

Az iskolának pedig összesen három növendéke van. A szegény paraszt három gyereke, két fiú és egy kisleány.

Felépítették az iskolát és fizetik a tanítót, hogy három kisgyerek ott valahol a skót hegyek közt ki ne maradjon abból, ami minden gyereknek dukál: a tanulásból.

Milyen parányi kis történet. És mennyi minden van benne. Áhítatos tisztelete a kultúrának, amelyhez mindenkinek joga van, ami nem múlhatik azon, hogy valaki az iskola szomszédságában lakik-e, vagy pedig véletlenül tíz kilométernyire onnan.

A diakonusok száma Németországban 4221. Mellettük 451 ápoló munkálkodik a diakonusok munkájában segítve. A múlt évben 75 új diakonusi munka lehetőségét nyertek a diakonusok.

Múlt év decemberében ünnepelte a német evangéliumi éjjeli misszió fennállásának 10 éves évfordulóját. Berlin külvárosában levő Bethánia-menedékházban ez idő alatt 5000 utcáról megmentett leány nyert rövidebb vagy hosszabb időre otthont. Sok hátszoros köszönlevél bizonyítja, hogy ez a megmentő s nevelő munka áldásos, dacára a véte járó nagy nehézségeknek.

A dunamelléki református egyházkerület területén szolgálatot teljesítő református tanárok Kecskeméten 1936 április 16—19 napjain továbbképző tanfolyamot tartottak.

A porosz belügyminisztérium hivatalos lapjának (Ministerial-Blatt des Reichs- und Preussischen Ministeriums des Innern) április 22-i száma a minisztérium következő rendeletét közli:

„Kívánatos, hogy az anyakönyvvézető hivatalok alkalmazottai — amennyiben ezt a közületek anyagi helyzete lehetetlenné nem teszi — házasságkötés alkalmával minden házaspárnak kiszolgáltassék a Vezér Mein Kampf című munkáját. A kiszolgáltatásra csak akkor kerülhet sor, ha a házastuló felek egyike sem zsidó és ha a férj német állampolgár. A könyv beszerzésének költségeit az anyakönyvvézetőségek tárgyi kiadásai között kell elszámolni. Ajánlatos, hogy a munka kiszolgáltatását egységesen, május 1-én kezdjék meg.“

Oroszországban a kommunisták mostanában egy új kiadmányt terjesztenek az ifjúság között, melynek címe: „Hogyan kell viselkednem, ha szüleim templomba akarnak vinni?“ Benne kioktatják az ifjúságot, hogy milyen fenyegetésekkel álljanak ellene szüleik számdékának.

A Curchmann s Magazini című angol lap érdekes dolgokat közöl a rom. kath. egyház szenttéavatási előzetes eljárási költségeiről. E szerint a szenttéavatási eljárás legkevesebb 6000 fontba (kb. 4.800.000 Lei) kerül. A jezsuiták annak idején Loyola Ignác szenttéavatásáért 100.000 aranyat fizettek. A XVII. századból maradt ránk egy levél, melyben a szenttéavatott Borromeo bíboros egyik rokona arra kéri gyermekeit, hogy elégedjenek meg a becsületes ember nevezetével s ne pályázzanak arra, hogy szentté avattassanak, mert nagybátyjuk szenttéavatása csaknem koldusbotra juttatta a családot.

Moszkvában a húsvéti ünnep alatt a kommunista rádióknak 62 leadója az istenellenes propaganda szolgálatába állott, 19 nyelven 2000 közvetítési órán át istenellenes előadásokat közvetítettek. Ez előadásokban közölte a szovjet-orosz központi tanács, hogy 1935-ben 11 millió könyvet és füzetet az istenellenes propagandájuk szétküldött európai és ázsiai országokba. Aki ez ellen Oroszországban szót emel, biztos halál vár rá. A még meghagyott 28 templom zsufoolásig megtelt az üldözött keresztyénekkel.

Lloyd George, az angol politika háborus vezére nemrégiben ezt mondta: „A nemzetek fogvicsorgatva állanak szemben egymással. Csak az evangélium mutathat kivezető utat. A keresztyén egyházaknak össze kell fogni a béke érdekében Isten nevében...“

Az amerikai Cleveland magyar evangélikus egyháza május 30-án tartja megszervezésének 30 éves jubileumát. Ennek az ünnepségnek lesz egy igen érdekes és meghatározó mozzanata is. A gyülekezet 259 férfitagja elhatározta, hogy a jubileum napjára közülük ki-ki lemásol a magyar újtestamentom 259. fejezetéből egyet-egyét. A jubileum napján azután a templomudvaron e célra felállított emelvényen mind a 259 férfi elhelyezi a maga kézírásos fejezetét egy előre elkészített díszes kötésbe, amely ilyenképpen közel 1500 oldalból álló, kézzel írott magyar újtestamentomot fog alkotni.

Kevesen tudják, hogy Jókai Mór, a nagy magyar mesemondó 27 nyelvre lefordított saját kezével írt 350 kötetet kitevő munkái 72 millió betűt tartalmaznak;

hogy első találkozásunk a pénzzel Árpád unokájának, Taksony fejedelemnek a korára esik. Ibrahim ibn Jakub északafrikai utazó útinaplójában talált feljegyzés szerint már a 10-ik század végén a magyarok bolgárizmaelita és zsidó kereskedőkkel megjelentek a prágai vásáron. Ott ismerkedtek meg a csehek pénz-egységével: a penze-vel. Ebből lett a latinos pensa, majd a magyar pénz;

hogy száz esztendeje annak, hogy Vörösmarty megírta a Szózat-ot, amely aztán Egressy Béninek 1843-ban írott dallamával a magyarságnak egyik nemzeti imája lett;

hogy Nagyszombat régi egyetemi város öreg házai vastagfalú pincéinek dohos félhomályában egykoron Szent Molnár Albert prédikált titokban;

hogy az ember emlékezőtehetsége nem egészen megbízható, sőt némely esetben megbízhatatlan. Gondoljunk csak arra, — ami az életben gyakran előfordul — hogy két fiútanu, aki ugyanazt a beszélgetést hallgatta végig, a bíróság előtt, amikor tanuvallomásra kerül a sor, mennyire eltérően emlékeznek vissza ugyanannak a beszélgetésnek a szavaira.

hogy meglepő eltérések mutatkoztak az eredeti és a leírt szöveg között. Pedig egyetemi hallgatókról van szó, akik megszokták, hogy a hallott előadásokat agyukban megrögzítsék. Lényeges szavakat, fontos mondatokat hagytak ki, némely mondatnak egészen más értelmet adtak. És ami különösen jellemző, az a nemzeti sajátosság megnyilatkozása: az indiai diákok felcifrálták a szöveget a maguk virágos szókincsével, több jelzőt tettek bele, mint amennyi eredetileg benne volt, viszont az angolok szűkszavúan adtak vissza a szöveget, megrövidítve, jelzők, mellékmondatok nélkül, mert épen ezeket nem tudták észben tartani. De a húsz diák közül híven egyik sem tudta visszaadni a kétszázszavas szöveget;

Nyilatkozat. Régeni Istvánnak, az alba-iuliai Lelkészerkezet elnökének hozzám intézett „Válasz“-ára a „Református Lelkipásztor“-ban felelek. A kérdés a Lelkészerkezetek körébe tartozik, onnan indult ki, odaviszem vissza a lelkeszi kar plénuma elé. Feleletre egyedül a lelkeszi önségély kiépítésének fontossága késztet.
Kese Attila.

Megvételre keresem Kovács Ödön és Nagy Károly, vagy egyikük dogmatikai kurzusát. Sürgősen volna szükségem rá. Cím: Szigethy Béla, Cluj, C. M. Foch 38.

Szerkesztésért felelős: DR. TAVASZY SÁNDOR.

C. GRAFICA KÖNYVNYOMDA, CLUJ, CALEA MARECHAL FOCH 38.